

**Rejestr uwag i wniosków
zgłoszonych w trakcie konsultacji, opiniowania oraz udostępnienia społeczeństwu
projektu uchwały Sejmiku Województwa Łódzkiego
w sprawie programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych
dla strefy aglomeracja łódzka
wraz z prognozą oddziaływania na środowisko,
zawierający sposób ich uwzględnienia**

Tabela 1. Rejestr uwag i wniosków zgłoszonych w trakcie opiniowania oraz udostępnienia społeczeństwu projektu uchwały wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

Lp.	Podmiot wnoszący uwagi	Dokument	Zwięzła treść uwagi	Uwzględnienie (TAK/NIE/CZĘŚCIOWO)	Sposób uwzględnienia uwagi
1	Prezydent Miasta Łodzi	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy aglomeracja łódzka	<p>OPINIA POZYTYWNA Z UWAGAMI</p> <p>1. Zastrzeżenia do sformułowania „Gminne założenia do planów zaopatrzenia w ciepło i paliwa gazowe powinny zawierać analizę możliwości rozbudowy sieci.”:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prawo energetyczne określa dokładnie zawartość założeń do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe i należy unikać rozbieżności spowodowanych poprzez różne normy, w tym przypadku przedmiotową uchwałą, - Analiza możliwości rozbudowy sieci może być równie obszernym dokumentem co założenia do planu zaopatrzenia w nośniki energii, - Wyłącznie ww. analizy do zakresu wykonania założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe może znacząco zwiększyć pracochłonność i cenę opracowania założeń lub ograniczyć grono potencjalnych wykonawców (większość gmin zleca wykonanie „założeń” podmiotom zewnętrznym), - Tego typu analiza w przypadku miasta powinna być raczej częścią dokumentu o charakterze planu urbanistycznego, ponadto jej wykonanie nie będzie możliwe bez pozyskania informacji handlowych i planów rozwojowych od przedsiębiorstw energetycznych i gestorów sieci, które 	<ol style="list-style-type: none"> 1. TAK 2. NIE 3. NIE 4. NIE 5. NIE 6. TAK 7. TAK 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cytowany fragment znajduje się w katalogu dobrych praktyk nie jest to zadanie do wykonania przez gminy. Jednak dokonano zmiany. „Gminne projekty założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (przygotowywane zgodnie z art. 19 ustawy Prawo energetyczne) powinny analizować czy konieczna jest rozbudowa sieci. W przypadku, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń, gmina opracowuje projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (zgodnie z art. 20, ust. 1 ustawy Prawo energetyczne). Projekt ten powinien zawierać propozycje w zakresie rozwoju i modernizacji poszczególnych systemów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, wraz z uzasadnieniem ekonomicznym (art. 20 ust. 2, pkt 1).”; 2. Na terenie całego województwa łódzkiego obowiązuje uchwała antysmogowa i przede wszystkim jej realizacja prowadzić będzie do poprawy stanu jakości powietrza. W POP określono działania dodatkowe, zakładając częściową realizację uchwały antysmogowej. Działania zmierzające do ograniczenia emisji z sektora komunalno-bytowego zachęcające do zmiany systemów grzewczych w ramach obowiązującej uchwały antysmogowej powinny być

			<p>wykraczają poza przewidziany w Prawie energetycznym zakres możliwości do bezpłatnego pozyskania danych dla sporządzenia jedynie „założeń”.</p> <p>Proponuje się zastąpienie cytowanego wyżej sformułowania następującym: „Zalecane jest przystąpienie do wspólnego tworzenia przez gminy i gestorów planów rozwoju sieci.”;</p> <p>2. Sugestia poddania szczególnej analizie nałożonego w ramach Programu na Miasto Łódź obowiązku realizacji działań naprawczych (str. 68 - 72) (i wynikającą z niego sprawozdawczość) z zakresu redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego, edukacji ekologicznej oraz działań kontrolnych, oszacowanych na łączną kwotę ok. 27,2 mln zł.</p> <p>Wątpliwości budzi przyjęta w Programie metodologia, w wyniku której jedynie na terenie Łodzi odnotowano spadek stężeń niewystarczający do dotrzymania standardów jakości powietrza, w tym do dotrzymania dopuszczalnej liczby dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu dobowego pyłu PM10 (str. 48).</p> <p>W związku z powyższym, zasadne wydaje się zweryfikowanie Tab. 32. Harmonogramu realizacji działań naprawczych w strefie aglomeracja łódzka (zadanie PL1001_ZSO), gdzie z jednej strony obowiązek realizacji zadań naprawczych został nałożony na włodarzy 5 gmin aglomeracji łódzkiej oraz właścicieli i zarządzających lokalami, budynkami i nieruchomościami, z drugiej zaś Efekt rzeczowy dla realizacji tych działań (Tab. 33) oczekiwany jest jedynie w przypadku gminy Miasto Łódź i to na dość wysokim poziomie;</p> <p>3. Zaproponowane kierunki działań są spójne z przyjętymi rozwiązaniami w zakresie organizacji transportu zbiorowego w Łodzi</p>	<p>prowadzone na terenie całej aglomeracji. Natomiast jedynie dla Łodzi wyznaczono wymagany efekt rzeczowy;</p> <p>3. W POP wskazano takie działanie w tracie trwania 2 i 3 poziomu PDK, czyli kilka do kilkunastu dni w roku. Zawarto również stwierdzenie: „Możliwe jest wyznaczenie maksymalnej liczby dni z darmową komunikacją ze względu na rachunek finansowy takiego rozwiązania.” Skoro argumentacja przedstawiona przez Prezydenta Miasta Łodzi nie stała w sprzeczności z wprowadzeniem darmowej komunikacji w 2019 r. w dniu bez samochodu w ramach obchodów Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu (zgodnie z informacją na stronie https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artukul/chodz-z-nami-po-lodzi-czyli-europejski-tydzien-zrownowazonego-transportu-id30321/2019/9/16/), proponowane działanie krótkoterminowe nie powinno być sprzeczne z realizacją celów długoterminowych dotyczących transportu zbiorowego w mieście Łodzi;</p> <p>4. Baza emisji, w tym również z sektora transportu pochodzi z KOBIZE. Była ona używana do modelowania na potrzeby rocznej oceny jakości powietrza co pozwoliło na wyznaczenie obszarów przekroczeń. I ta sama baza użyta została do modelowania w toku przygotowania Programu w celu wskazania odpowiedzialności poszczególnych grup źródeł emisji za wysokość stężeń zanieczyszczeń i wyznaczenia wymaganej redukcji emisji. Podkreślić należy, że użycie każdego modelu dyspersji zanieczyszczeń wymaga jego kalibracji którą przeprowadza się w stosunku do stacji pomiarowych. Natomiast sama baza emisji pochodzącej z</p>
--	--	--	---	--

			<p>oraz obowiązującymi dokumentami strategiczno-planistycznymi. Jednak pragnę zauważyć, że jedno z zaproponowanych rozwiązań krótkoterminowych - darmowa komunikacja miejska - stoi w sprzeczności z realizacją celów długoterminowych. Środki pozyskiwane ze sprzedaży biletów w całości przekazywane są na funkcjonowanie lokalnego transportu zbiorowego, w tym zakup nowoczesnego taboru niskoemisyjnego;</p> <p>4. W przedstawionym opracowaniu nie uwzględniono roli Rzgowa i znajdujących się na jego terenie centrów handlowych (Ptak, Polros), które generują określone skutki związane z natężeniem ruchu, głównie w południowej części Łodzi, co ma istotny wpływ na wyniki stacji pomiarowych na ul. Rudzkiej w Łodzi oraz w Pabianicach;</p> <p>5. W tabeli 48, <i>Zestawienie działań krótkoterminowych przewidzianych do realizacji w województwie łódzkim</i> (str. 110) zarządca drogi jest wskazany jako podmiot odpowiedzialny za realizację zadania związanego z czyszczeniem ulic i chodników, jednakże w Łodzi ww. zadania powierzone zostały Wydziałowi Gospodarki Komunalnej w Departamencie Pracy, Edukacji i Kultury Urzędu Miasta Łodzi;</p> <p>6. Ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM10 ze strony transportu drogowego można również uzyskać poprzez odpowiednie projektowanie, remonty i budowę sieci drogowej, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stworzenie sieci wewnętrznych dróg tranzytowych do wyprowadzenia ruchu na zewnątrz miasta - dróg ze skrzyżowaniami wielopoziomowymi, bez sygnalizacji świetlnej i przejść dla pieszych, - zachowanie właściwych relacji pomiędzy bezpieczeństwem a płynnością ruchu 		<p>transportu samochodowego przygotowywana jest w oparciu o natężenie ruchu na poszczególnych odcinkach dróg. Powinna zatem uwzględniać wzmożony ruch na wskazanym obszarze;</p> <p>5. Zarządcą dróg i jest m.in. Prezydent Miasta Łodzi. Akt prawa miejscowego jakim jest program ochrony powietrza nie może uwzględniać podziału kompetencji i zadań w ramach struktury urzędu, wraz z jednostkami organizacyjnymi, który obsługuje organ będący zarządcą drogi.</p> <p>6. Dodano do katalogu dobrych praktyk;</p> <p>7. Wprowadzono korekty.</p>
--	--	--	---	--	---

			<p>drogowego - tzw. uspokojenie ruchu poprzez wyniesione skrzyżowania, progi zwalniające, ronda czy też sygnalizację świetlną generuje zwiększoną emisję spalin oraz zwiększony hałas,</p> <ul style="list-style-type: none"> - użycie do budowy oraz remontu dróg materiałów o lepszych parametrach (mniej ścieralnych, o mniejszym oporze toczenia, bez spoin) - jazda na niskich biegach pojazdów mechanicznych wywołana przez zły stan nawierzchni lub brak twardej nawierzchni (drogi gruntowe) powoduje zwiększenie emisji spalin oraz zapylenia, - rozważenie stałego lub czasowego zakazu wjazdu do określonej strefy (np. Śródmieścia) pojazdów starszych niż 10 lat lub z silnikiem diesla w wieku np. 5 lat i starszych; <p>7. Zwracamy uwagę na fakt, że według danych zawartych w tabeli 49 (str. 120) udział powierzchni objętej obowiązującymi mpzm w powierzchni gminy wynosił: Zgierz miasto - 15,5%, Łódź - 20,5% (wg stanu z 2018 r.). Dlatego nieprawdziwe jest stwierdzenie, że Łódź ma najmniejsze pokrycie planami w gminach strefy aglomeracja łódzka. Obecnie Łódź posiada obowiązujące plany dla ponad 25% powierzchni miasta.</p>		
2	Prezydent Miasta Pabianice	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy aglomeracja łódzka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiana terminu sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w programie z 31 stycznia na 28 lutego. Wydłużenie terminu pozwoli Miastu Pabianice na zebranie od jednostek podległych danych niezbędnych do sporządzenia sprawozdania; 2. Program zakłada zwiększenie intensywności wymiany indywidualnych systemów grzewczych oraz doradztwa gmin w tym zakresie. W ślad za tym, nie zostały jednak przewidziane żadne nowe formy wsparcia gmin ze strony Sejmiku Województwa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. NIE 2. NIE 3. NIE 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Przesunięcie terminu znacznie ogranicza możliwości weryfikacji przekazanych danych i ewentualnej ich korekty. Wobec czego wydłużenie terminu jest niemożliwe. Struktura programu została znacznie uproszczona, a ilość działań naprawczych ograniczona z blisko 100 do jedynie 3,

			<p>Pogarszająca się sytuacja finansowa miasta, może uniemożliwić uruchomienie własnego programu łatwego dofinansowania, które pozwoli pozyskać mieszkańcom dotację na realizację tych zadań, bez konieczności wypełniania skomplikowanych wniosków i oczekiwania na refundację kosztów.</p> <p>Zdaniem miasta w celu sprawnej likwidacji „kopciuchów” należy uruchomić program dotacji dla najuboższych mieszkańców bez konieczności wydatkowania najpierw własnych środków, a następnie czekania na zwrot;</p> <p>3. Dobrym rozwiązaniem byłaby również dotacja dla gmin na stworzenie stanowiska energetyka gminnego (zakup sprzętu) oraz zatrudnienie lub przeszkolenie osoby na tym stanowisku.</p>		<p>zatem skrócenie terminu przekazania informacji nie powinno stanowić problemu, tym bardziej, że informacja może być przygotowywana na bieżąco w miarę realizacji działań określonych w programie;</p> <p>2. Działania takie może również podejmować gmina w ramach realizacji Programu. Obecnie przewidziano szereg instrumentów wsparcia finansowego dla realizacji poprawy jakości powietrza. Część środków mogą pozyskiwać bezpośrednio osoby fizyczne, a inne może pozyskać gmina (np. Stop Smog) i rozdysponować wśród swoich mniej zaradnych mieszkańców;</p> <p>3. Istnieje możliwość pozyskania środków z NFOŚiGW na ten cel przez gminę, co opisano w możliwych źródłach finansowania (rozdział 1.8.5.2), w ramach Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE.</p>
3	Burmistrz Aleksandrowa Łódzkiego	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy aglomeracja łódzka	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
4	Starosta Pabianicki	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy aglomeracja łódzka	OPINIA POZYTYWNA	NIE DOTYCZY	NIE DOTYCZY
5	Minister Klimatu	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań	1. Zgodnie z § 3 pkt 1 lit. c) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony	1. CZĘŚCIOWO 2. NIE 3. NIE	1. Czynniki klimatyczne i meteorologiczne opisano w rozdziale 1.2.1. Dane klimatyczne uzupełniono danymi

		<p>krótkoterminowych dla strefy aglomeracja łódzka</p>	<p>powietrza oraz planów działań krótkoterminowych część opisowa programu obejmuje opis strefy objętej programem, w tym: „dane o czynnikach klimatycznych i meteorologicznych mających wpływ na poziom substancji w powietrzu oraz wyniki uzyskiwane z modeli wykorzystywanych przy prognozowaniu poziomów substancji w powietrzu” - w punkcie 1.2.1 zamieszczono roczne przebiegi średniej miesięcznej, maksymalnej i minimalnej temperatury w okresie poszczególnych miesięcy oraz sum miesięcznych opadów, w 2018 r. Dane o wietrze – w postaci róż wiatru skopiowanych z Biuletynu monitoringu klimatu Polski – dotyczą punktów znajdujących się poza obszarem województwa (55°N, 17°30'E – Morzu Bałtyckim na północ od Łeby, 52°30'N, 15°E – punkt w zalesionym obszarze w połowie odległości między Gorzowem Wlkp. a Frankfurtem n/O, 52°30'N, 22°30'E – punkt na granicy województwa mazowieckiego i podlaskiego, 50°N, 20°E – punkt w pobliżu obwodnicy Krakowa, w rejonie Łagiewnik). Brak informacji na temat stanu równowagi atmosfery. Brak jakichkolwiek danych o czynnikach klimatycznych i meteorologicznych będących wynikami modeli wykorzystywanych przy prognozowaniu poziomów substancji w powietrzu. Brak powiązania okresów występowania niekorzystnych warunków meteorologicznych i występowania przekroczeń. Trudno zrozumieć powód zaistnienia wymienionych braków, skoro – jak można wywnioskować z dalszej części dokumentu – wykonywane były prace modelowe, wymagające użycia danych meteorologicznych. Przedłożona dokumentacja powinna bezwzględnie zostać</p>	<p>4. TAK 5. TAK 6. TAK 7. TAK 8. TAK 9. NIE 10. CZĘŚCIOWO 11. TAK 12. CZĘŚCIOWO 13. TAK 14. TAK 15. TAK 16. TAK 17. TAK 18. TAK 19. TAK 20. TAK 21. CZĘŚCIOWO 22. TAK 23. NIE 24. NIE 25. TAK 26. TAK 27. NIE</p>	<p>zamieszczonymi w Rocznej ocenie jakości powietrza za 2018 oraz danymi klimatycznymi ze strony IMGW. Powiązanie okresów występowania niekorzystnych warunków meteorologicznych i występowania przekroczeń znajduje się w rozdziale 1.11.2.;</p> <p>2. Program ochrony powietrza ma prowadzić do poprawy jakości powietrza w jak najkrótszym czasie, nie dłużej niż 6 lat. Natomiast działania planistyczne związane z tworzeniem korytarzy przewietrzania miasta wymagają dłuższego czasu. Dlatego prowadzenie tego rodzaju działań wskazano w katalogu dobrych praktyk (rozdział 1.8.2.1). Podobnie w przypadku rozwoju zieleni miejskiej - działania te są zalecane w katalogu dobrych praktyk;</p> <p>3. Nie uwzględniono z następujących powodów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie ma możliwości przewidzenia jakiego rodzaju działania będą preferowane przez właścicieli i zarządzających budynkami w sektorze komunalno-bytowym (czy będzie to wykorzystanie gazu do ogrzewania czy raczej OZE lub oleju), – nie ma obecnie informacji, gdzie będzie rozwijana sieć gazowa, – nie ma obowiązku zastosowania konkretnego sposobu ogrzewania nawet w przypadku wymiany starego pozaklasowego kotła; <p>4. W tabelach wskazano szacowane poziomy realizacji dla wskaźników monitorowania;</p> <p>5. Doprecyzowano w rozdziale 2.2. kwestie sprawozdawczości dla obecnie obowiązujących programów i planów działań krótkoterminowych;</p> <p>6. Uwzględniono;</p>
--	--	--	--	--	---

		<p>w tym zakresie uzupełniona;</p> <p>2. W harmonogramie działań naprawczych dokumentu nie uwzględniono tworzenia korytarzy przewietrzania miasta w pracach planistycznych przynajmniej dla miasta Łodzi, wskazywanych w katalogu dobrych praktyk (rozdz. 1.8.2.1. str. 61-64). Ponadto harmonogram nie zawiera działań zawierających wykorzystanie inwestycji w rozwój zieleni miejskiej w celu pochłaniania zanieczyszczeń pyłowych z powietrza w 5 miastach strefy oceny. Proponujemy ujęcie ww. działań w harmonogramie działań naprawczych oraz ich ujęcie w szacunkach kosztów realizacji zadań oraz efekcie ekologicznym;</p> <p>3. Tabela nr 32, Harmonogram działań naprawczych w strefie aglomeracja łódzka – zadanie PL1001_ZSO, na str. 68-69, pn. Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych, określa generalnie jedno z trzech działań naprawczych w programie. Stanowi także jedyne działanie, które będzie miało realnie bezpośredni wpływ na poprawę jakości powietrza w strefie aglomeracja łódzka. Opis tego działania jest na zbyt dużym stopniu ogólności. Dlatego też działanie PL1001_ZSO powinno być podzielone na poddziałania, na przykład ze względu na rodzaj źródła ciepła, na które zostaną wymienione stare systemy grzewcze na paliwa stałe;</p> <p>4. W tabeli nr 32 (str. 68-69), tabeli nr 34 (str. 70-71) oraz w tabeli nr 35 (str. 71-72), w pozycjach odnoszących się do wskaźników monitorowania postępu dla działania naprawczego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań</p>		<p>7. Dokonano weryfikacji i korekty;</p> <p>8. Uwzględniono;</p> <p>9. Zaproponowana struktura dokumentu jest czytelna i spełnia wszystkie wymagania rozporządzenia. W rozporządzeniu nie wskazano, że konieczne jest stosowanie dokładnie takich tytułów rozdziałów, jak w poszczególnych jego punktach. Istotnym elementem Programu, który jest aktem prawa miejscowego jest jego czytelność dla jego głównych odbiorców, czyli mieszkańców. Jest to kluczowe dla zwiększenia skuteczności działań określonych w Programie. Natomiast dostosowywanie struktury Programu do kolejności wymagań wskazanych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1159), skutkowałoby brakiem przejrzystości dokumentu i znacząco ograniczało liczbę osób, które byłyby w stanie przyswoić treści zawarte w dokumencie. Efekt ekologiczny planowanych działań wskazano w harmonogramie rzeczowo finansowym podając zarówno szacowaną redukcję emisji (w Mg/rok) dla wskazanego efektu rzeczowego (powierzchnia w m²), jak i planowany wpływ na zmiany stężeń w punkcie pomiarowym z maksymalnym stężeniem. Trudno natomiast wskazać ilościowo efekt ekologiczny działań edukacyjnych czy kontrolnych. Elementy PDK znajdują się w spisie treści, więc uwag tego dotycząca jest niezrozumiała;</p> <p>10. Podane w punkcie 1.3.4 .1 metody pochodzą z Rocznej oceny jakości powietrza, co</p>
--	--	---	--	---

			<p>krótkoterminowych, konieczne jest nie tylko wskazanie samego wskaźnika monitorowania postępu dla planowanych działań naprawczych, ale przede wszystkim jego szacunkowe określenie ilościowe dla każdego roku realizacji, które stanowić będzie podstawę do oceny stopnia realizacji działania naprawczego w poszczególnych latach obowiązywania programu;</p> <p>5. We wskazanych w pkt 4 tabelach nr 32, 34 i 35 określono termin rozpoczęcia działań naprawczych na dzień 1 stycznia 2021 r. Przyjmując wyjaśnienie, że do dnia 31 grudnia 2020 r. obowiązywać będzie aktualnie realizowany program ochrony powietrza dla strefy łódzkiej, zwracam jednak uwagę na fakt, że na zarządzie województwa, zgodnie z art. 94 ust. 2a pkt 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska, ciąży obowiązek przekazania ministrowi właściwemu do spraw klimatu oraz właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska w terminie do dnia 31 marca 2021 r. pierwszego sprawozdania okresowego z realizacji działań naprawczych wynikających z programu ochrony powietrza, o którym mowa w art. 91 cytowanej wyżej ustawy, obejmujące okres od dnia wejścia w życie uchwały do dnia 31 grudnia 2020 r.;</p> <p>6. Błędne przywołanie w podstawie prawnej, do podjęcia przez Sejmik Województwa Łódzkiego uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, art. 7 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1211). Podstawę prawną w tym zakresie stanowi art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219);</p>		<p>zostało napisane. Natomiast zastosowane przez autorów metody modelowania zostały opisane w załączniku (rozdział 4.1). Dodano stosowne wyjaśnienie w rozdziale 1.3.4.1.;</p> <p>11. Dokonano doprecyzowania wskazania źródeł informacji;</p> <p>12. Opisano modelowanie pól meteorologicznych modelem WRF. Niezrozumiała jest uwaga dotycząca podania wyników modelowania parametrów meteorologicznych. Dane odnośnie warunków meteorologicznych przyjmowane do modelowania składają się w szeregu bardzo szczegółowych danych o rozkładzie poziomym i pionowym warunków dla każdej godziny roku. Niezrozumiałe jest w jakiej formie miałyby być zamieszczane w Programie takie wyniki;</p> <p>13. Dodano informację, że parametry meteorologiczne przedstawione w analizach w rozdziale 1.11.2 pochodzą z modelowania i są to średnie dobowe w receptorach w pobliżu punktów pomiarowych;</p> <p>14. Uwzględniono;</p> <p>15. Uwzględniono;</p> <p>16. Uwzględniono;</p> <p>17. Uwzględniono;</p> <p>18. Uwzględniono;</p> <p>19. Dokonano korekty;</p> <p>20. Dokonano korekty;</p> <p>21. Uzupełniono o wskazanie źródła danych wraz z podaniem czasu dostępu;</p> <p>22. Dokonano korekty;</p> <p>23. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych nie wskazuje konieczności przeprowadzania takich analiz, co jest zrozumiałe w kontekście zapisów ustawy Prawo</p>
--	--	--	--	--	---

		<p>7. Konieczność weryfikacji zarówno samego projektu uchwały, jak również Załącznika do uchwały, w kontekście wskazanych w Dzienniku Urzędowym RP właściwych pozycji, w których opublikowane zostały poszczególne akty prawne oraz właściwe ich zmiany;</p> <p>8. Wśród aktów unijnych, z uwzględnieniem których został opracowany program ochrony powietrza, należałoby wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu, biorąc pod uwagę przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w strefie łódzkiej, - dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2015/2193 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania, jak wskazują zapisy w dalszej części opracowania, dokonano analizy wpływu wymagań tej dyrektywy na redukcję emisji pyłów, - dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylecia dyrektywy 2001/81/WE; <p>9. Zawartość dokumentu zasadniczo pokrywa się z wyszczególnieniem zawartym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych, podział tekstu na</p>		<p>energetyczne. Nakłada ona na gminę obowiązek opracowywania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (art. 19). Natomiast w przypadku, gdy plany przedsięwzięcia energetycznych nie zapewniają realizacji założeń, gmina opracowuje projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (art. 20, ust. 1). I dopiero ten projekt powinien zawierać propozycje w zakresie rozwoju i modernizacji poszczególnych systemów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, wraz z uzasadnieniem ekonomicznym (art. 20 ust. 2, pkt 1).</p> <p>W POP założono zwiększenie wykorzystania ciepła sieciowego i gazu tam gdzie są dostępne. Nie zakładano rozbudowy sieci. Jest wiele miejsc, gdzie istnieje możliwość podłączenia do istniejącej sieci bez konieczności rozbudowy;</p> <p>24. Cały rozdział 1.9.2 jest opisem sposobu oszacowania tych kosztów;</p> <p>25. Dokonano wyjaśnienia w przypisach;</p> <p>26. Dokonano wyjaśnienia w przypisach;</p> <p>27. Nie uwzględniono z następujących powodów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Przeprowadzone analizy wskazują, że wprowadzenie zakazu nie jest konieczne, bo już częściowa realizacja obowiązującej uchwały antysmogowej prowadzi do znaczącej poprawy stanu jakości powietrza. - Wprowadzenie zakazu stosowania paliw stałych wymaga długiego okresu przygotowawczego, dłuższego niż maksymalne 6 lat na realizację Programu ochrony powietrza. Tym bardziej, że dostęp do sieci
--	--	---	--	--

			<p>rozdziały i użyte nazwy rozdziałów i podrozdziałów nie są z tym wyszczególnieniem w pełni zgodne, przez co nie wszystkie wymagane elementy można łatwo i szybko zidentyfikować. Dla przykładu, elementy wyszczególnione w § 3 pkt 2 rozporządzenia są rozproszone po różnych rozdziałach i nie występują w spisie treści. Należy strukturę dokumentu przeredagować pod tym kątem, względnie opatrzyć go skorowidzem podającym lokalizację informacji wyszczególnionych w rozporządzeniu.</p> <p>Proponujemy aby uznać, np. że informacje odpowiadające § 3. pkt 2 lit. a) „wielkości poziomów substancji w powietrzu w roku, od którego z uwagi na mierzone stężenia substancji w powietrzu jest wymagane opracowanie programu, oraz okresu pięciu lat poprzedzających ten rok, a w przypadku braku pomiarów z tego okresu wielkości dostępne z krótszych okresów – wraz z podaniem zakresu przekroczeń poziomów dopuszczalnych lub docelowych tych substancji” są zawarte w tab. 6-9, a informacje odpowiadające § 3 pkt 2 lit. c) „wykazu substancji w powietrzu, ze względu na które konieczne było opracowanie programu” - podano w tab. 3 – ale powinno to być jawnie wskazane. Nie można też we właściwym miejscu odnaleźć informacji określonych w § 3 pkt 2 lit. i), tj. „informacji o napływie substancji w powietrzu z innych obszarów spoza strefy w danym województwie, a w przypadku stref przygranicznych o napływie substancji z innych państw”, a określone w § 3 pkt 2 lit. j) „informacje dotyczące możliwych do podjęcia działań na obszarze przekroczeń substancji w powietrzu lub poza tym obszarem, które będą skutkować redukcją</p>		<p>ciepłowniczej czy gazowej nie jest powszechny, nawet na terenach miast. Na terenie aglomeracji łódzkiego są budynki bez dostępu do sieci gazowej. Natomiast ogrzewanie olejowe, elektryczne czy OZE są rozwiązaniami trudnymi do udźwignięcia finansowego dla wielu gospodarstw domowych. Pierwsze dwa z powodu wysokich kosztów eksploatacyjnych, a OZE ze względu na wysokie koszty inwestycyjne.</p>
--	--	--	--	--	--

			<p>poziomów substancji w powietrzu, do poziomów nieprzekraczających poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji” znajdujemy w innym miejscu, w pkt. 1.8.1. § 3 pkt 5 lit. e) planowany do osiągnięcia efekt ekologiczny działań naprawczych (punkt 1.9.2) nie został wyrażony w wymaganych jednostkach (Mg/rok), a określono go tylko dla sektora bytowo-komunalnego. Informacje podane w ten sposób znajdujemy w tab. 51 w dziale 3, dotyczącym uzasadnienia.</p> <p>Elementy planu działań krótkoterminowych, wymienione w § 9 ww. rozporządzenia, znajdujące się w dokumencie należy wprowadzić do spisu treści;</p> <p>10. Zgodnie z § 3. pkt 2 lit. b) ww. rozporządzenia, program ochrony powietrza powinien zawierać „informacje na temat przekroczeń poziomów dopuszczalnych lub docelowych oraz pułapu stężenia ekspozycji wraz z podaniem zakresu naruszeń, z wyszczególnieniem: b) metod stosowanych przy ocenie poziomów substancji w powietrzu”.</p> <p>Tymczasem, podane w punkcie 1.3.4.1 informacje: „Obiektywne szacowań dokonano wykorzystując m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - matematyczne metody obliczania stężeń na podstawie wartości uzyskiwanych z pomiarów w innych miejscach lub innym czasie, w oparciu o wiedzę na temat rozkładów stężeń i emisji na danym obszarze, - zastosowanie analogii do stężeń pomierzonych na innym obszarze, - zastosowanie analogii do stężeń pomierzonych na danym obszarze w innym okresie”, <p>są zdawkowe i nie mogą być uznane za wystarczające do zidentyfikowania metody.</p>		
--	--	--	--	--	--

			<p>Nie wiadomo, jakie to konkretnie „matematyczne” metody wybrano, ani na czym polegało stosowanie analogii;</p> <p>11. Nie wszystkie źródła informacji zostały podane w sposób umożliwiający ich identyfikację – dla przykładu, przypisy nr 46-62, 96-101, 107. Identyfikacja wykorzystywanych informacji źródłowych winna być precyzyjna, i odpowiadać wymogom obowiązujących norm PN-ISO 690 i PN-ISO 690-2. Nie jest to jedynie zarzut natury formalnej – brak konkretnej identyfikacji danych źródłowych zarówno utrudnia merytoryczną ocenę prawidłowości wykonania pracy i wiarygodności przedstawianych wyników, jak i wszelkie dalsze prace związane z przyszłymi korektami planu lub jego rozwojem;</p> <p>12. W materiale opisującym modelowanie jakości powietrza przedstawiono konfigurację modeli CAMx (użytego do sformułowania warunków brzegowych dla symulacji wysokorozdzielczych) i CALPUFF (użytego do modelowania jakości powietrza w skali województwa). Nie opisano natomiast konfiguracji modelu WRF, nie podano także informacji o danych meteorologicznych wykorzystanych przy użyciu tego modelu, ani wyników modelowania;</p> <p>13. Nie podano, na podstawie jakich danych i w jaki sposób została wyznaczona wysokość warstwy mieszania (plan działań krótkoterminowych - rozdział 1.11.2, rys. 24)? Wykres zdaje się wskazywać, że przedstawione dane dotyczą jakiejś wartości dobowej (średniej?). Potrzebne są tu odpowiednie wyjaśnienia, ponieważ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak identyfikacji informacji źródłowej uniemożliwia określenie, na ile może być ona reprezentatywna dla		
--	--	--	---	--	--

			<p>przewidywanego okresu funkcjonowania programu ochrony powietrza,</p> <ul style="list-style-type: none"> - w konkretnym przypadku, wysokość warstwy mieszania nie jest bezpośrednio określana na podstawie pomiarów, ale szacowana przy użyciu niezidentyfikowanej metody. Należy wskazać, że w praktyce spotyka się uproszczone metody takiego szacowania, mogące w krytycznych warunkach dawać wyniki wielokrotnie różniące się od rzeczywistości, - nałożenie cyklu dobowego warunków meteorologicznych w warstwie granicznej i cyklu emisji wymaga odpowiedniego potraktowania przy obliczaniu wartości dobowych. <p>14. Konieczność weryfikacji i modyfikacji danych zawartych w tabelach 6 i 7 oraz rysunkach 9 i 10. Należy cytować dane wyłącznie dla stanowisk pomiarowych, z których serie roczne wyników pomiarów użyte zostały w rocznych ocenach jakości powietrza w latach 2013-2018, w tekście i przypisach brak jest takiej informacji;</p> <p>15. Konieczne usystematyzowanie pomiarów manualnych i automatycznych zawartych w tabeli 8. Wyniki pomiarów stężeń średniorocznych pyłu PM10 w strefie aglomeracja łódzka w latach 2013-2018. Wyniki podane dla roku 2015 – dla stacji: Łódź ul. Czernika 1/3, ul. Jana Pawła II 15, Gdańska 16, Zgierz ul. Mielczarskiego 1, Pabianice ul. Konstantynowska – to wyniki pomiarów automatycznych, a nie manualnych. Należy przesunąć wyniki pomiarów do wierszy z pomiarami automatycznymi. Ponadto w ww. tabeli brak jest wyników PM10 ze stacji Łódź ul. Kilińskiego 102/102a w latach 2014-2017;</p>		
--	--	--	---	--	--

			<p>16. Konieczne usystematyzowanie pomiarów manualnych i automatycznych przedstawionych na rysunku 9;</p> <p>17. Konieczne usystematyzowanie pomiarów manualnych i automatycznych w tabeli 7;</p> <p>18. Konieczne usystematyzowanie pomiarów manualnych i automatycznych na rysunku 10;</p> <p>19. Konieczność skorygowania wyliczeń zawartych w tabeli 13. Wielkości emisji analizowanych zanieczyszczeń z obszaru strefy aglomeracja łódzka w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł i kategorii SNAP – emisja dla poszczególnych SNAP zawarta w programie ochrony powietrza dla strefy jest zbieżna z emisją przekazaną przez KOBiZE. Błąd w podsumowaniu wartości – suma emisji poszczególnych SNAP nie odpowiada wartości w wierszu „Suma”;</p> <p>20. Konieczność skorygowania wyliczeń zawartych w tabeli 15. Wielkości emisji analizowanych zanieczyszczeń z obszaru województwa łódzkiego w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł i kategorii SNAP – emisja dla poszczególnych SNAP zawarta w programie ochrony powietrza dla strefy jest zbieżna z emisją przekazaną przez KOBiZE; stwierdzono błąd w podsumowaniu wartości – suma emisji z poszczególnych SNAP nie odpowiada wartości w wierszu „Suma”;</p> <p>21. Strona 50, akapit zaczynający się od słów: „Według rejestru zamieszczonego na stronach Krajowego Ośrodka Bilansowania Emisji KOBiZE na terenie strefy aglomeracja łódzka zlokalizowane są 3 średnie obiekty energetycznego spalania (MCP), które zostały uruchomione przed 20 grudnia 2018 roku.” Konieczne jest wyjaśnienie, że tzw., „rejestr</p>		
--	--	--	---	--	--

			<p>MCP” prowadzony przez KOBiZE w tej chwili nie obejmuje jeszcze wszystkich średnich źródeł spalania paliw. Dane do rejestru przekazywane są przez organy ochrony środowiska. Co do zasady KOBiZE zamieszcza informacje w rejestrze w terminie 30 dni od dnia ich otrzymania od organów ochrony środowiska (art. 236e ust. 3 ustawy – Prawo ochrony środowiska). Natomiast z przepisu art. 5 ustawy z dnia 15 września 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 1999) wynika, że do dnia 27 listopada 2020 r. KOBiZE zamieszcza w rejestrze informacje dotyczące źródeł spalania paliw, dla których przed dniem 27 listopada 2017 r. zostało wydane pozwolenie albo przyjęte zgłoszenie i które miały zostać przekazane do KOBiZE do dnia 27 listopada 2019 r. Obecnie lepszym (pełniejszym) źródłem informacji na temat, funkcjonujących na obszarze strefy łódzkiej, średnich źródeł spalania paliw jest Krajowa baza o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji, także prowadzona przez KOBiZE. Dane zgromadzone w tej bazie są udostępniane na wniosek zainteresowanych podmiotów;</p> <p>22. Strona 50, błędne przywołanie nazwy KOBiZE;</p> <p>23. Emisja z sektora komunalno-bytowego: zdanie: „Założono również, że zwiększone zostanie wykorzystanie sieci ciepłowniczych w miastach, gdzie ona już występuje, jak również wzrośnie wykorzystanie gazu ziemnego w gminach, gdzie jest on dostępny”. W dokumencie brakuje analizy możliwości rozbudowy sieci ciepłowniczej i gazowej, gdy tymczasem są to działania, których realizacja może znacząco przyczynić się do osiągnięcia celów programu ochrony</p>		
--	--	--	--	--	--

			<p>powietrza (w opracowaniu kilkakrotnie podkreślano, że największy efekt redukcji emisji zanieczyszczeń objętych programem osiągnąć jest poprzez podłączenie budynków, mieszkań do sieci ciepłej, czy wymianę ogrzewania węglowego na gazowe).</p> <p>Wskazanie barier i możliwości rozbudowy tych sieci (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których ta rozbudowa byłaby najbardziej wskazana), oszacowanie kosztów oraz wskazanie źródeł ich finansowania powinno znaleźć się w programie ochrony powietrza ze względu na bezpośredni wpływ na redukcję emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego;</p> <p>24. Nie podano założeń służących do oszacowania kosztów realizacji najistotniejszego działania określonego w programie ochrony powietrza tj. „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych”. Jedynie w tabeli 38. (str. 90) zawarto „Zestawienie szacunkowych, średnich kosztów redukcji emisji pyłu PM10 i benzo(a)pirenu, odniesione do powierzchni ogrzewalnej”, a w tabeli 33 – całkowitą powierzchnię ogrzewaną, na której wymagana jest wymiana sposobu ogrzewania Należy podać założenia służące do oszacowania kosztów realizacji najistotniejszego działania określonego w programie ochrony powietrza tj. „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych”;</p> <p>25. Efekt rzeczowy dla realizacji działania naprawczego PL1001_ZSO dla poszczególnych gmin aglomeracji łódzkiej w</p>		
--	--	--	---	--	--

			<p>poszczególnych latach realizacji Programu. Pod tabelą brakuje wyraźnego przypisu określającego, że koszty realizacji zadań oraz efekty ekologiczne opisane w tabeli obejmują wyłącznie działania wykraczające poza działania opisane w innych aktach prawnych;</p> <p>26. Zestawienie szacunkowych kosztów realizacji działań naprawczych wskazanych w harmonogramie w poszczególnych gminach aglomeracji łódzkiej w latach 2021-2026</p> <p>Pod tabelą brakuje wyraźnego przypisu określającego, że koszty realizacji zadań oraz efekty ekologiczne opisane w tabeli obejmują wyłącznie działania wykraczające poza działania opisane w innych aktach prawnych;</p> <p>27. Działanie Całkowity zakaz stosowania paliw stałych zostało wymieniony wśród działań, które nie zostały wytypowane do wdrożenia. Można odnieść wrażenie, że nie została przeprowadzona analiza możliwości wdrożenia tego rozwiązania przynajmniej na obszarach, na których występują najwyższe poziomy stężeń. Rezygnacja z tego działania została uzasadniona bardzo ogólnymi argumentami.</p> <p>Dogłębna analiza możliwości wprowadzenia zakazu stosowania paliw stałych na wybranym obszarze, wymagałaby określenia możliwości zastosowania w zamian takich rozwiązań jak podłączenie do sieci ciepłowniczej, czy stosowanie gazu na cele grzewcze. Ponadto opiniowany dokument analizy możliwości rozwoju tych sieci nie zawiera.</p>		
6	Łódź bez Smogu	Projekt programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych	1. Spalanie drewna w kominkach, często niebędących głównym źródłem ogrzewania lokalu/budynku, pełni głównie rolę rekreacyjną. W naszej opinii wartością	1. NIE 2. NIE	1. Pierwszy poziom PDK wprowadzany jest, gdy przekroczone są poziomy dopuszczalne lub docelowe lub gdy istnieje ryzyko ich przekroczenia. Sposób

		<p>dla strefy aglomeracja łódzka</p>	<p>najwyższego rzędu jest zdrowie i życie ludzkie, dlatego apelujemy o zmianę zapisów planu działań krótkoterminowych, który przewiduje wprowadzenie zakazu palenia w kominkach dopiero po ogłoszeniu 3 stopnia zagrożenia, podczas gdy wskazane jest wprowadzenie go już po ogłoszeniu 1 stopnia zagrożenia;</p> <p>2. Zgodnie z przepisami prawa krajowego oraz UE, POP powinien zapewniać, aby okres występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych i docelowych był możliwie najkrótszy. Dlatego też samorząd województwa powinien rozważyć podjęcie bardziej zdecydowanych kroków na rzecz szybkiej poprawy jakości powietrza w Łodzi. W szczególności należy rozpatrzyć zaostrenie tzw. uchwały antysmogowej poprzez wprowadzenie na obszarze aglomeracji łódzkiej całkowitego zakazu spalania paliw stałych w celach grzewczych na obszarach, na których możliwe jest przyłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej. Takie, a nawet dalej idące rozwiązania są już stosowane w Polsce, m.in. w Krakowie, gdzie od września 2019 r. obowiązuje całkowity zakaz spalania paliw stałych na terenie całego miasta, co pozwoliło znacząco ograniczyć stężenia szkodliwych substancji.</p>	<p>wyznaczania ryzyka (wskazany w POP, Tabela 45) powoduje, że w przypadku wprowadzenia takiego zakazu, przez większą część roku nie można byłoby używać kominków. Działanie takie uznano za zbyt restrykcyjne, nieadekwatne i trudne do wyegzekwowania;</p> <p>2. Uchwała antysmogowa w województwie łódzkim obowiązuje od 1 maja 2018 roku i zaczyna przynosić pierwsze efekty - obszary przekroczeń są mniejsze. Przeprowadzone w trakcie przygotowania POP analizy wskazują, że realizacja obowiązującej uchwały prowadzić będzie do znaczącej poprawy jakości powietrza. Warto poczekać na efekty, zamiast częstych zmiany przepisów prawa. Ponadto doświadczenia Krakowa, gdzie wciąż pozostaje kilka tysięcy kotłów na paliwo stałe, wskazują, że nawet tak restrykcyjna uchwała nie powoduje automatycznej likwidacji palenisk węglowych.</p>
--	--	--------------------------------------	---	---